

SLAVCI WPADO- LI 60 MILIJO- NOV POVIŠKA

Prečni mesečni povi-
šek znaša \$2.50 na
delavca

UJUNIH DRŽAVAH DOBILI NAJVEČ

Washington, D. C., 16. avg. — C. Harrington, glavni fe-
deralni administrator reliefnih
WPA, je naznanil, da 1. sep-
tembra t. l. stopi v veljavo nova
mesečni plač za reliefne
delavce po vseh Združenih dr-
žavah. Nova lestvica vsebuje
milijonov dolarjev skupnega
povišanja v letu ali pet milijonov
dolarjev mesečno.
Plač reliefnim delav-
cem v južnih državah
namenjen je za delavce, ki
delajo najmanjša dela,
in plača v nekaterih me-
stih seveda celo nižnja, za
Harrington pravi, da nova
lestvica pomeni "iz-
boljšanje" v mnogih primerih.
Prečna mesečna plača relief-
nih delavcev bo po novi lestvici
\$53 do \$55.50 ali \$2.50
nad stari lestvici.

Novi kongres je odredil, da
ministracija izravna plače de-
lavcev WPA v toliko, da bo raz-
ličja plača za enako delo v
različnih krajih bazirala le na
razlikah glede življenjskih stroš-
kov.
Harrington je tudi objavil no-
voročene navadnih delav-
cev, ki se bodo v bodoče delili na
dvakategoriji: notranje in z-
unanji delavci. In zunanj-
ni bodo bolj plačani. Navad-
ni delavci v Chicagu, brez raz-
like delajo, imajo zdaj \$55.90
mesečno, toda po 1. septembru
bo njihovi delavci, ki delajo pod
zemljo, prejeli \$52, oni pa, ki
delajo zunaj, bodo dobivali
\$52.50 mesečno.

Tem ozirom bodo najbolj pri-
jetni navadni delavci v neka-
lih mestih na vzhodu (New
York, Buffalo, Cleveland), ki
prejemajo \$60.50, toda po
septembru bodo plačani enako
oni v Chicagu.

Petrolejska panika Združenih državah

Na jugu zapirajo
vrelce v vojni za
višje cene

Oklahoma City, Okla., 16.
avg. — Guvernerji Texasa, O-
klahoma in Nove Mehike so od-
ločili, da petrolejski vrelci v
treh državah prenehajo z
izločanjem za dobo 15 dni. Ta od-
ločba je prišla, ko so cene su-
rovemu olju pričele naglo pa-
dati zadnje dni. Baje je preveč
je v zalozah. Odredbe pome-
nijo, da bo dva tedna počivalo
olje pri okrog 2200 petrolejskih
vrelcih v treh najbogatejših dr-
žavah na petroleju v Združenih
državah.

Sodnik plačal \$100 kazni, ker ni prav vozil

Gravehurst, Ont., Kanada,
16. avg. — Sodnik Alonzo G.
Hickley iz Buffala, N. Y., je
prejel plačilo pred tukajšnjim
sodnim sodiščem sto dolar-
jev kazni, ker je s svojim av-
tomobilom vozil tako nerodno, da je
povzročil nesrečo, pri kateri so
bilo tri osebe lahko ranjene.
Sodnik je priznal krivdo.

Farmarji v New Yorku groze s stavko

Zahtevajo večjo
ceno za mleko

Canton, N. Y. — (FP) — Po
vseh državi New Yorka mobilizirajo
farmarji svoje sile za
splošno stavko, ki lahko postane
največja farmarska stavka
v tej državi. Do te stavke zna
priti, ako mlekarke družbe ne
ugode njih zahtevi za višje ce-
ne. Zahtevajo \$2.35 za 100 fun-
tov mleka, kar znese 5 centov
kvart.

O datumu stavke bo sklepala
eksekutiva Dairy Farmers uni-
je, ki bo zborovala v Utici. Če
jo okliče, bo to druga stavka tri
leta stare uniije. Prva stavka
pod vodstvom te uniije se je vr-
šila 1937 in je farmarjem pri-
nesla zvišanje cen.

V ozadju te akcije je velika
suša, ki je zadela farmarje ve-
činoma po vseh krajih, ki zala-
gajo mesto New York za mle-
kom. Vse suše je pridelek kr-
me tako slab, da bo komaj za-
dostoval do januarja, potem pa
bodo morali farmarji kupovati
seno in drugo krmo za svojo ži-
vino okoli pet mesecev. Po se-
danji ceni mleka pravijo, da te-
ga ne bodo zmogli. Suša je zni-
žala tudi produkcijo mleka.

Oklic stavke bi pomenil, da
bi farmarji ignorirali regulaci-
jski odlok št. 27, katerega je iz-
dal zvezni poljedelski tajnik
Henry Wallace in katerega je
vzdržalo tudi zvezno sodišče.
Farmarska uniija je ožigosala ta
odlok, ker ga smatra, da je le v
interesu monopolističnih mle-
karških družb. Odlok določa
kompleksno proceduro glede
zvišanja cen. Uniija namerava
mlekarke družbe enostavno po-
staviti pred izbiro: plačanje nam
zahtevano ceno, ali pa zastavka-
mo.

Loyalisti potopili 2000 frankovcev

Cez pet mesecev
stara vest šele zdaj
prišla na dan

Madrid, 16. avg. — Dne 7.
marca t. l. so granate iz obre-
žnih topov v Cartageni potopile
fašistični parnik z 2000 vojakov
vred, toda loyalisti, ki so takrat
branili pristaniščno mesto Car-
tageno, niso vedeli, da so potopi-
li transportni parnik, vodstvo
Frankove armade je pa molčalo
o tej svoji katastrofi celih pet
mesecev in osem dni do — več-
raj.

Sele večer je diktator Franko
dovolil, da se objavi potlačena
vest o katastrofi, ki je zadela
njegovo ladjo zadnjo pomlad.
Objavljena vest se glasi, da je
bil transportni parnik Castillo
de Olite z 2000 vojakov poslan 7.
marca iz Malage v Cartageno, ko
je dan prej dospela radijska
vest, da je Frankova "peta ko-
lona" zasegla Cartageno in nu-
juna pomoč je potrebna. Med tem
pa, ko je parnik z 2000 možmi
plul proti Cartageni, so loyalis-
ti potlačili revolto "pete kolo-
ne" in ko se je parnik približal
luki, so ga obsule salve granat
iz obrežnih baterij in ga potopi-
le z vsem moštvo vred.

Plače pri WPA na severu ostanejo stare

Washington. — Po posveto-
vanju z uradniki WPA je newyor-
ški župan LaGuardia izjavil na
zborovanju županov, da plače
pri reliefnih projektih v severnih
državah ne bodo znižane, kakor
je prvotno naznanil reliefni ad-
ministrator Harrington. La Gu-
ardia je rekel, da zakon tega ne
določa. Vse, kar je treba, je
zvišanje nizkih reliefnih plač na
jugu. "Redukcija sedanjih niz-
kih plač v severnih in zapadnih
mestih bi pomenila, da bi bile

POLJSKA IGNORI- RALA NOVE NA- CIJSKE SKEME

Nikogar ni pooblastila
za pogajanja; aretaci-
je nacijev v Gdyniji

BURCKHARD JE GO- VORIL S HITLERJEM NA SVOJO PEST

GDANSK, 16. avg. — Tukaj-
šnja obsejna straža je danes
ustavila nekakega poljskega vo-
jaka. Silišcija med naciji in
Poljaki je valed tega silno na-
peta.

Varšava, Poljska, 16. avg. —
Poljski uradni krogi odločno
zanikajo, da je poljski zunanji
minister Beck pooblastil koga,
naj se pogaja s Hitlerjem glede
Gdanska. Dr. Karl J. Burck-
hardt, komisar Lige narodov za
Gdanak je zadnji petek govoril
s Hitlerjem v Berchtesgaden
brez kakšnega pooblastila od
poljske vlade, torej na svojo
pest. Tukajšnji uradni krogi
so dalje ignorirali vesti iz Ze-
neve, da je tajništvo Lige nar-
dov pripravljeno odstopiti
Gdansk Nemčiji, če Poljska od-
bri ta korak. Po mnenju polj-
skih uradnikov so te vesti gola
nacijska propaganda.

Poljski odločno pravijo, da se
ne bodo ozirali na nobene po-
stranske govorce ali ponudbe
za pogajanja z Nemčijo; vsako
pogajanje se mora vršiti direk-
tno in le na podlagi principov,
ki jih je postavil zunanji minister
Jozef Beck v svojem govoru v
maju v poljskem sejmju (parla-
mentu). Takrat je Beck izjavil,
da Gdansk mora ostati svobodno
mesto, obdržati mora sedanje
ekonomske slike s Poljsko in
odnosta poljska manjšina mora
biti zavarovana.

Varšavski listi so danes ob-
javili vesti, da so Nemci v več
krajih ob Gornji Sleziji zaprli
mejo. Dalje je prišla vest iz
Gdynije, da so ondote poljske
oblasti aretirale večje število
nemških nacijev, ki so provoci-
rali denarno paniko.

London, 16. avg. — Angleški
zunanji minister Halifax je
včeraj prejel poročilo dr. Karla
J. Burckhardta, komisarja Lige
narodov za Gdansk, ki poroča,
da je 11. avgusta konfiriral s
Hitlerjem. Podrobnosti tega po-
ročila še niso znane. Vesti iz
Rima so zadnje dni sporočile
svetu, da je Hitler povabil dr.
Burckhardta, naj poskuša po-
sredovati med Poljsko, Anglijo
in Francijo v prid mirnega pri-
druženja Gdanska Nemčiji.

Angleški delavski krogi sumi-
jo, da se najnovejša Hitler-
Mussolinijeva akema za "mirno
rešitev gdnanskega vprašanja"
niso skuhala brez vednosti ne-
katerih članov angleške vlade.
Zadnje dni je prišlo v London z
letalom več nacijskih emisarjev
iz Nemčije, ki so nedvomno na
energičnem delu za "mirno reš-
tev" spora s Poljsko.

Berlin, 16. avg. — Višji na-
cijski uradniki pravijo, da Nem-
čija mora dobiti Gdansk s ko-
som koridorja vred do 27. av-
gusta. Tega dne bodo namreč
nacija poslali 25-letnico nem-
ške zmage nad Rusi pri Tan-
nenbergu v Vzhodni Prusiji in
Hitler bo tamkaj glavni govornik.
"Neodpustno: bi pa bilo,"
pravijo naciji, "da bi Hitler šel
v Vzhodno Prusijo po morju in
da ne bi istočasno proslavil o-
svoboditve Gdanska..."

potanjene na točko aktualnega
stradanja. Sploh si ni moglo
predstavljati kakšno redukcijo
v teh mestih. Plače bodo ostale
na sedanji točki le tedaj, če
se te interpretacije zakona opri-
me tudi reliefna administracija.

Veselite torijev ne bo trajalo dolgo

Poraz "new deala"
v kongresu bo
občutila dežela

Washington. — (FP) — Po
porazu Rooseveltovih zakonskih
načrtov za financiranje indus-
trijskih posojil in za gradnjo
stanovanj so wallstreetarji in
drugi industrijski toriji sicer
metali klobuke v arak in veselo
kričali, da so dali breo "new
dealu", toda vsa znamenja ka-
žejo, da to veselje ne bo traja-
lo dolgo.

Kupčija na borzi v resnici ni-
ti tiste dni ni občutila nobene-
ga veselja, marveč ravno obrat-
no. Konstrukcijska industrija
je takoj občutila padec delnic na
borzah, in sicer celo do sedem
pointov. In ta industrija je le-
tos zaznamovala največjo ak-
tivnost. Konstrukcijska dela, v
glavnem javna, so bila v prvi
polovici tega leta 50-60 odstot-
kov višja ko lani v istem času.
S sporazom Rooseveltovih fi-
nančnih načrtov so izgledi za to
industrijo precej klavni.

Toda poročila, ki prihajajo iz
drugih industrij in od velikih
firm, niso nič bolj optimistična.
Družba za družbo poroča z ne-
ko perverzno naslado, da bo po-
raz predsednikovih finančnih
načrtov sicer dober za deželo na
splošno, vendar pa posamezna
podjetja računajo, da bodo mo-
rala znižati produkcijo. Z dru-
ga besedo: kapitalisti se vesele
poraza "new deala", v isti sapi
pa priznavajo, da bodo morali
najbrže omejiti produkcijo.

Jeklarska industrija na pri-
mer sedaj obratuje 50-70 od-
stotkov od kapacitete. Za to re-
lativno visoko produkcijo je v
prvi vrsti odgovorna vlada a
svojim "zallivanjem sesalke".
Okrog 15% jeklarske produkci-
je gre za konstrukcijska dela.
Ker novih tovarn dosti ne gra-
de v deželi — okrog polovice
manj ko lani — se razume, da
gre konstrukcijsko jeklo in žele-
zo v pretežni večini za projek-
te, katere financira vlada. In
ko je jeklarska industrija dog-
nala, da mora v prihodnjem le-
tu računati s padcem v gradbe-
ni industriji, je takoj znižala do-
voz železne rude.

Tudi biznis na splošno bo
kmalu občutil torijsko "zmago"
v kongresu. Se bolj pa prihod-
nje leto, ko bi imel biti izvajan
porazni predsednikov finančni
načrt. Najbolj brezarčen pa je
bil kongres napram brezposel-
nim, katerim je priložil močan u-
darec.

Governer odklonil pomilostitev Beala

Raleigh, N. C. — Governer
Clyde R. Hoey je odklonil proš-
njo za pomilostitev Freda E.
Beala, bivšega komunista in vo-
ditelja stavke v Gastoniji leta
1929. On je bil obtožen zarote
in bil izpuščen na prosto pod
\$5000 kavejce, nakar se je u-
maknil v Rusijo. V odsotnosti
je bil obsojen v 20 let zapora.
Pred več leti se je vrnil razoča-
ran iz Rusije, lani pa je nasto-
pil svojo kazen. Prvi poskus za
njegovo pomilostitev je propa-
del.

Konflikt v Diesovem preiskovalnem odseku

Washington, D. C., 16. avg. —
Zbornični odsek za preiskavanje
neameriških aktivnosti, katere-
mu predseduje znani Martin
Dies iz Texasa, je danes obnovil
zaslišavanja, toda brez H. Jer-
ryja Voorhisa, demokrata iz
Californije, ki je pred nekaj
dnevi brzojavil Diesu, da mu ni
moglo priti v Washington do
25. avgusta. Voorhis je prošil
Diesa, naj odloži zaslišavanje
do omenjenega dneva, ampak
Dies ga je ignoriral. Voorhis
je novodeški demokrat.

CIO NE BO PRI- STAL NA 'MONA- KOVSKI PAKT'

Tako je povedal rudar-
ski konvenciji Lewi-
sov pobočnik

OBRAMBA "NEW DEALA"

Denver, Colo. — (FP) — Na
konvenciji uniije Mine, Mill &
Smelter Workers (CIO) je Wal-
ter Smethurst, izvršni asistent
Johna L. Lewisa, rekel, da ni u-
panja na združenje CIO in ADF,
dokler bo slednja inistrala na
"monakovski" pakt.

"Članstvo CIO ne bo nikdar
pristalo na monakovski mir, ki
bi pomenil, da bi se naše uniije
moralne enostavno odpovedati
članstvu zato, da bi bilo zadolže-
no principom poklicnega unioni-
zma. CIO se lahko pridruži A.
D. F. na podlagi pogojev, ki so
obstajali leta 1935, toda to bi
pomenilo, da bi zavrgli ves na-
predek zadnjih štirih let. Tega
CIO ne bo storil," je rekel Smet-
hurst 150 delegatom.

"Skozi dolga leta pred ustano-
vitev CIO so progresivne sile
v ADF iskale izhoda in skušale
kakor so že mogle, da bi razvile
moderne metode, po katerih bi
bilo mogoče zadostiti našim po-
trebam. Uniije, ki so ustanovile
CIO, so bile potem izključene iz
ADF. Mar kdo misli, da je bil to
akt miru?"

Tudi sodelovanje zastopnikov
ADF z reprezentanti Splošne
zveze tovarnarjev za amandira-
nje Wagnerjeve delavske postave
ni bila akcija miru. Bila je
akcija reakcije. Se več: bilo je
izdajstvo ameriškega delavstva.
Napredek ne more nikdar de-
lati kompromisov z reakcijo. Na-
predek pomeni korakanje na-
prej. Reakcija pomeni zastoj na
mestu, oziroma korakanje rako-
vo pot." Smethurst je tudi žigo-
sal torije, ki so v zadnjem kon-
gresu sabotirali nedelavski pro-
gram. "Do svojih pozicij so pri-
šli, ker so se držali za Roosevel-
tovo suknjo. Toda so lakajji ti-
stih, ki posedujejo sredstva pro-
dukcije. Njih edini namen je,
da protektirajo lastninske pravice
proti človeškim pravicam.
Njih namen je, da preprečijo na-
predek tistih, ki opravljajo po-
trebno delo..."

Ti ljudje, ki nečejo zapopasti
današnjih problemov, ne smejo
biti deležni politične opore delav-
stva, in ako hoče sedanja admi-
nistracija dobiti delavske glas-
ove leta 1940, tedaj mora pome-
tati iz svoje hile tiste, ki hočejo
uničiti delavske pravice. V na-
sprotne slučaju bo delavstvo
iskalo drugih zvez."

Konvencija je odobrila stališ-
če CIO glede pogojev za zdru-
žitev z ADF. Predsednik medna-
rodne uniije Reid Robinson se je
pohvalno izrazil o napredku or-
ganizacije in rekel, da represen-
tacija iz juga in Kanade ni bila
tako velika, da na nobeni konven-
ciji. O delavskem zakonu je re-
kel, da je preprečil mnogo stavk
te uniije, druge pa skrajšal.

Preložitev zahvalnega praznika zadela na odpor

Washington, D. C., 16. avg. —
Naznanilo predsednika Roose-
velta, da se bo zahvalni praznik
vredni teden dni prej kot po na-
vadi na zahtevo trgovcev, je iz-
zvalo burjo protesta. Guverner-
ji novoangleških držav izjavlja-
jo, da bodo ignorirali predse-
dnikovo proklamacijo in pri njih
se bo zahvalni praznik vršil 30.
novembra, dočim guvernerji
mnogih drugih držav pravijo,
da se bodo uklonili Rooseveltu.
Vse kaže, da bosta letos — dva
zahvalna praznika, prvi 23. in
drugi 30. novembra.

Domače vesti

Mož in žena v krsti poleg krste

Pueblo, Colo. — Dne 12. av-
gusta je bil tu civilen pogreb
Gabriela Sumine in njegove že-
ne Marte, ki sta umrli v dobrem
tednu. Oba sta bila člana društ-
va 21 SNP in oba svobodnomisel-
nega prepričanja. Njun pogreb
je bil eden največjih v tukajšnji
slovenski naselbini, kar jih je bi-
lo v zadnjih letih. Gabriel Sumi-
na je bil star 70 let in doma iz
Velikih Leš nad Metliko, nje-
gova žena pa je imela 61 let in
rojena je bila v Jurkovi vasi pri
Sv. Nedelji tudi na Gorjancih
nad Metliko. Oba sta bila "old
timerja", čez 40 let v tej nase-
lbini in tu zapuščata sina, dve
hčeri in adoptiranega vnuka.

Milwaške novice

Milwaukee. — V bolnišnici se
nahaaja Francica Novak, ki se je
moral podvreči težki operaciji.
— Poroke: Robert Lemachnik
in Margaret Frangeš, Louis R.
Sitek in Alice Lajjak. Herbert
Staats in Helena Kovačević ter
Stephen Magenheim in Dorothy
Tomič; v nekaj dneh bosta zve-
zana tudi Frank Lipovšek in
Margareta Zajc. — V sosednjem
Sheboyganu se je priselila iz
Novega mesta Jospina Hoče-
var, stara 16 let, k svojemu o-
četu, katerega je zdaj prvič vi-
dela, kajti rodila se je nekaj
mesecev potem, ko je njen oče
odšel v Ameriko.

Nov grob na farmah

Medford, Wis. — Pred dnevi
je tu podlegel mrtvoudu Math
Makovec, rojen na Brezovici pri
Borovnici. Bil je eden prvih Slo-
vencev v tej okolici in zapušča
ženo, štiri sinove, pet hčera, dva
brata in sestro.

Politika v Clevelandu

Cleveland. — Vatro Grill, u-
radnik Napredka in predsednik
tiskovne družbe Enakopravnosti,
je kandidat za koncilmana
23. warda. V 32. wardu pa kan-
didirajo kar trije Slovenci, in si-
cer sedanji koncilman Anton
Vehovec, dalje Jos. Poznik in
Rudolf Lokar.

Zborovanje unij ob velikem pohodu

Po newyorških ulicah
korakalo 125,000
članov ADF

New York. — (FP) — Po-
klicne uniije Ameriške delavske
federacije so pred otvoritvijo
konvencije državne organizacije
mobilizirale 125,000 članov vseh
strok, ki so manifestirali svojo
moč v ogromni paradi, ki se je
vila po Peti cesti skoraj 12 ur.
Vodila sta jo Bill Green in T. J.
Lyons, predsednik newyorške
centralne uniije.

V paradi je bilo 178 godb in
veliko število zelo originalno
in kanih vozov. Na čelu pilot-
ske zveze je korakal župan La-
Guardia, član te uniije. Največ-
je sekcije so imeli tiskarji, pri-
stanišniki, vozniki in gasilci.

"Po opazovanju te parade sem
prišel do zaključka, da se nam
ni bati nobenega gibanja, ki bi
ogražalo našo strukturo," je re-
kel George Meany, predsednik
državne delavske federacije. Gle-
de reakcionarnega vala v deželi
je Meany rekel, da ga je opazi-
ti tudi v tej državi, vendar pa
ni New York dobil nobenega re-
akcionarnega zakona. Neki pro-
tidelavski osnutek je vetiral go-
verner Lehman, valed česar ga
je Meany pohvalil.

Na konferenci državnega U-
nion Label Trades Councila je
bilo poročano, da plača vsak de-
lavcev povprečno en dolar ind-
rektnega davka zvezni vladi na
dan. Svet se je izrekel za usta-
novitev zadržnega zavarova-
nja za hospitalizacijo.

OBLASTI RAZBI- JAJO STAVKO V CALIFORNIJI

V ječo so pometale po-
ljedelake delavce

SADJARSKI MAGNA- TJE GOSPODARJI

Marysville, Cal. — (FP) —
V Californiji, kjer je 90% sa-
dovnjake in zelenjavne indus-
trije v rokah velekapitalistov
in korporacij, poljedelski delav-
ci nimajo nobenih pravic. Njim
tudi nič ne koristi Wagnerjev
delavski zakon, ker ne krije
poljedelških delavcev.

V okraju Yuba, kjer je le kor-
poracijsko farmarstvo, so o-
krajne oblasti nimajo na ljubo
sprejele okrajni zakon proti pi-
ketiranju, kar fakično pomeni,
da so stavke izven zakona. S
tem zakonom sedaj razbijajo
stavko 250 obralcev hrusk in
druga sjadja pri Earl Fruit
Co., ki je podružnica Di Gioardo
Fruit Corp., ene od največjih
sadnih družb na svetu, ki kon-
trolira okrog 40 manjših družb.
Sama lastuje 26,000 akrov sa-
dovnjakov v petih državah.

V manj ko enem mesecu stav-
ke so oblasti aretirale 85 stav-
karjev, nekatere po dvakrat.
Več stavkarjev so deputirani
enostavno prišli v unijakem u-
radu, katerega so tudi razbili.
Sedem stavkarjev so nabili s
pretepaško zapustnico (black-
jack), jih naložili v avto in od-
peljali do meje okraja 20 milj
daleč in jim zagrozili, da huj-
šini posledicami, če jih še kdaj
dobe v okraju.

Zadnje dni je bil izpuščen na
prosto pod kavejto \$2000 Luke
Hinman, organizator uniije Uni-
ted Cannery, Agricultural, Pa-
cking & Allied Workers (CIO).
Obtožen je kršenja okrajne an-
tipiketne postave. V ječi je še
34 stavkarjev in jih oblasti dr-
že "incommunicado". Do njih
ne smejo ne žene ne otroci.

V ozadju tega antidelavskega
boja v Californiji (in marsikje
drugje) je notorična antinij-
ska zveza Associated Farmers,
katere financirajo bankirji in
drugi californijski kapitalisti,
predvsem velefarmarski mag-
natje. Za vsami protidelavski
zakoni na zapadu je v oza-
dju ta organizacija. Speciali-
ra tudi na organiziranju vigan-
tov in v poljedelskih okrajih
enostavno kontrolira vso oblast.
Tako ji je že v več okrajih uspe-
lo, da so oblasti sprejele anti-
piketno postavo, odkar je bil
poražen osnutek pri državnih
volitvah s splošnim glasova-
njem.

Stara Američanka napadena v Tientsinu

Tientsin, Kitajska, 16. avg. —
Tukajšnji ameriški konzul je
bil obveščen, da je japonski vo-
jak te dni udaril po licu 59-letno
Francisco Richard, vdovo iz San
Francisca, ko je hotela s koša-
rico zelenjave stopiti v franco-
sko kolonijo, katere je blokirana
na japonski soldateski. Pet
stražnikov je Američanki doro-
lilo vstop, toda šteti jo je suro-
vo nahuili, ji vzeli košaro in jo
udaril po licu. Ameriški konzul
je vložil protest pri japon-
skih vojaških oblasteh.

TVA kupila zadnjo elektrarno v Tennesseeju

New York, 16. avg. — Fede-
ralna vlada je večeraj postala
edini producent in raspečevalec
električnega toka v državi Ten-
nesseeju, ko je TVA (Tennessee
Valley Authority) kupila pose-
stva privatne družbe Tennessee
Electric Power Co. za 78 milio-
nov dolarjev.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

CLASICO IN LASTNINA SLOVENSKA NARODNA

PODPORNA JEDNOTA

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna in Slovenska (Slovene) in Canada \$2.00 na leto, \$2.50 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; in Chicago in Slovene \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta, \$0.75 na četrt leta.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year, Chicago and Slovenia \$1.50 per year, foreign countries \$2.50 per year.

Čena oglasa po dogovoru. — Reklami dostavljajo se v enostavnem obliki in ne vsebujejo. Reklame literarne vsebine (arhiv, pesni, drame, romani, itd.) se v redno objavljujejo in v izdajo, če se prikladi postalo.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vseh listih mora biti s Slovinci

PROSVETA

8007-39 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE PROTESTANT PRESS

Burbonska nedoslednost

Zadnje dni je bilo v listih naznanjeno, da se je ustanovila kapitalistična organizacija v Združenih državah, katere naloga bo pobiranje državnega "socializma". Voditelji nove organizacije so nekateri znani predsedniki in drugi uradniki ameriških industrijskih, transportnih in finančnih korporacij, torej trdi burbonci v političnem, ekonomskem in socialnem oziru.

Brez dvoma je vsa bojna ost teh ljudi naperjena proti Rooseveltovemu novemu dealu, torej proti raznim reformam, ki se nekoliko dotikajo njihovih privatnih industrijskih, komercialnih in finančnih imperijev. Te reforme, ki so večinoma zelo malenkostne in prave nič nevarne kapitalizmu Amerike, so pri teh burboncih "državni socializem".

Konfuzija je že v imenu samem. V današnjih konfuzijah, ko se do temeljev podirajo stoletna in tisočletna naziranja, je treba prekleto paziti, kako boš označil neko stvar, da se pri tem ne osmešiš. Opažam, da je socializem — okoli katerega je cel kup strank, toda vsaka stranka ga drugače razlaga in prisega, da je njen "socializem" je pravi ...

Kaj je državni socializem? Kaj je narodni (nacionalni) socializem? Kaj je krščanski socializem? Kaj je mednarodni socializem? Kaj je socialna demokratija?

Vae kaže, da se bo treba nanovo učiti, kdor hoče biti objektivni v tej znanosti. Kajpada — državnim socializmom, krščanskim socializmom, fašizmom, nacizmom in komunistom se ni treba ničesar učiti, ker oni že "vedo" vse ...

Novi deal ni noben socializem; v najboljšem primeru je to ekonomsko-socialni reformizem v nekem prehodu. Naj kmalu izbruhne nova ekonomska kriza v Ameriki in privatni kapitalizem naj v tej krizi popolnoma propade, tedaj bi novi deal polagoma nadomestil privatno proizvodnjo in razpečevanje. Najmanjšega dvoma ni, da v tem slučaju bi Amerika dobila državne korporacije, ki prevzamejo naloge privatnih korporacij. Z drugimi besedami: privatni kapital bi bil podržavljen. Gospodarstvo na podlagi državnega kapitala je pa — državni kapitalizem. Ta označa je veliko bližje resničnemu stanju kot državni socializem, ker beseda "socializem" prihaja od besede "družba" (latinsko societas), država pa nikakor ne krije pojma človeške družbe.

Vrnilo se k ameriškim burboncem, ki bodo zdaj na organiziran način pobijali "državni socializem". To se pravi, da bodo pobijali novi deal, ki je usmerjen — če se bi nemoteno razvijal dalje — v državni kapitalizem. Razume se, da so privatni kapitalisti idejni nasprotniki državnega kapitalizma, kakor so idejni nasprotniki socializma, ampak, ker je socializem pri njih že stara osvojevalna beseda, je za njih bolje, da oni razumejo vsako državno ekonomijo kot "socializem". Državni socializem je torej subjektivna, to je kapitalistična označba.

Mi bi lahko rekli, da ameriški burbonci niso takšni osli, da bi vodili vojno z neko besedo, pač pa pobijajo neko stvar. Kaj pa je ta stvar? Podržavljenje kapitala, torej državni kapitalizem. To je stvar. Oni verujejo, da novi deal je most do podržavljenja kapitala, čemur oni pravijo "socializem". Rekli smo že, da pojem socializma krije vso človeško družbo, ne pa posameznih držav, toda kapitalisti si to stvar tolmačijo po svoje in — mi ne smemo mečati teh pojmov kapitalizmom na ljubo. Mi moramo biti stvarni in objektivni.

Toda ameriški burbonci so že nešteto krat demonstrirali svoje flirtacije s fašisti, ki tudi razvijajo državni kapitalizem v Nemčiji, Italiji, Španiji in še kje drugje. Kaj pa je bistvena razlika med državnim kapitalizmom v fašističnih državah — in v sovjetski Rusiji! — in med državnim kapitalizmom v Združenih državah, čigar začetki se lahko identificirajo v reformističnem novem dealu? V bistvu ne vidimo nobene razlike, dasi je na zunaj lahko dolga vrsta razlik. Delavci imajo povsod samo enega bossa — politično birokracijo! — in nobene civilne svobode. Delavci bo to najboljše občutili, kakor že danes občuti v fašističnih državah in v sovjetski državi.

Kje je torej logika ameriških burboncev, ki doma vodijo križarsko vojno proti državnemu kapitalizmu (po njihovo državnemu socializmu), na tujem pa flirtajo s totalitarci, ki uvajajo državni kapitalizem (po njihovo nacionalizem) (Dajle v zadnji koloni.)

Glasovi iz nasebina

Konferenca in piknik PM

Canonsburg, Pa. — Klub št. 118 JSZ uljudno vabi vse okoliške in oddaljene rojake, da se udeležijo piknika in sestanka, ki ga priredi pod okriljem društva Prosvetne matice in klubov JSZ v nedeljo, dne 20. avg. v Drenikovem parku v Strabanu. V slučaju slabega vremena se zabava vrši v dvorani društva št. 138 SNPJ.

Istega dne se vrši tudi konferenca klubov in društev P. M. Proletarcev okoli našo okrogno konferenco že meseca. To bo torej dan, ki se ga bi moral vsak zaveden slovenski rojak zavedati in se tudi udeležiti. Sedanje razmere so pač takšne, da zahtevajo delavske skupnosti. In če smo v Penni pripravljene prirediti razne gospodarske dneve, s tem še ni rečeno, da večina naših zavednih rojakov ni pripravljena pomagati poštenim in koristni stvari.

Za naše delavsko gibanje je sedaj najumestnejše izobraževanje in kulturno delo, kakršno vrši in razvija JSZ potem klubov in društev Prosvetne matice. Sedanje razmere zahtevajo, da zavedno delavstvo posveti vso svojo pažnjo našemu delu. Zato je naša dolžnost, da se pridružimo tej akciji, da jo podpiramo in da širimo njene ideje med ostalimi delavci. Med nami starejšimi sodrugami in sodelavci je treba več slovnosti. Iz raznih kritik in zavajalnih delovanj se razvidi, da je tako, da moramo bolj složno sodelovati. Tudi naša napredna mladina nas opozarja na to dejstvo in pravi, da s kavsanjem sami sebi škodujemo. Zato pa skupno delajmo za našo dobro stvar, kar bo koristilo nam vsem skupaj.

Naš klub in konferenčna organizacija Prosvetne matice zapadne Pennie vas vabi, da se udeležite nedeljske konference in piknika popoldne. Kooperacija nam je potrebna, mi se borimo za poštene stvari. Konferenca bo zanimiva in podučljiva. Na pikniku bo obilo zabave za vse piknikarje. Zraven pa seveda tudi obilo dobre jedade in pijače. Torej na avdijenje 20. avg. v Strabanu. Konferenčni zborovanje se prične ob 1. popoldne in po konferenci se prične piknik.

Marko Tekavž, 138.

Zidanšek spet na potovanju

Sharon, Pa. — Zadnjič sem omenil, da se spet nameravam podati med moje prijatelje po zapadni Penni. To sem tudi storil. Obiskal sem nasebino Imperial Library, Cheswick in Verono. Ker pa se moja bolezen še vedno potika po mojih starih kosteh, ki ji Mehikanci pravijo "ramdizem" in ker se moje stare noge še niso privadile dolгим potovanjem, da ne govorim o plesu, kajti to poleg tega še nisem bil na nobeni veselici — gre z mojim potovanjem bolj počasi. Kljub temu pa še nisem obupal, da je zame v tem letu veselje aplavalo po vodi, ker ni.

Prijatelji v Libraryju so me povabili, naj pridem na njihov veliki koncert, ki ga priredi tamakjanijski dramski klub v nedeljo, dne 27. avg. ob 2. popoldne.

Moji obiskovalci so dobili tak apetit do rib in ribolova, da so se naslednji dan odpeljali kar s tremi avti na ribolov. Se celo moje ženo so seboj vzeli, da jim je ribe prazila. Meni so prinesli samo tri velike ribe, misleč seveda, da bo to pač dovolj za eno osebo. Kmalu pa pride na moj vrh Anna Persin in mi sporoči žalostno vest, da je Tone Valentinič prejel iz Bridgeville brzojavko, da je v bolnišnici naglo umrl Peter Selšnik, ki je bil med rojaki v Sharonu dobro znan, ker je tukaj več let živel in bil moj dolgoletni prijatelj ter dobrotnik, kakršnega še nisem imel v vsem svojem življenju.

Odločil sem se takoj, da naslednji dan odidem v Pittsburgh in potem v Bridgeville k Petru, da ga še enkrat vidim in da pri njem čujem. Dne 8. avg. ob 3. popoldne smo ga spremlili na njegovi zadnji poti na Narodno pokopališče v Bridgeville, kjer sedaj počiva mirno. Pokojni Peter je bil mirnega značaja, vesele narave in naprednega mišljenja. On je vedno skrbel, da so bili vsi slovenski listi pravočasno plačani. Narodnino za Prosveto, Proletarca in Enakopravnost je vselej meni plačal, zadnja leta pa br. Zorniku. V zadnjih 27 letih sem spremlil mnogo umrlih rojakov in rojakin k zadnjemu počitku in prečel marsikatero noč ob mrtvaških odrih. Tako dolgega sprejema in toliko obiskovalcev pa še nisem videl. Spremlili so ga s štirimi društvenimi zastavami. Mrtvaški voz se je ustavil pri pennsylvanški železnici, avtomobili pa so se končali pri dvorani. Komur je ta razdalja znana, bo vedel, da je bil sprevod dolg več ko pol milje.

Kot so mi povedali, je prišlo Petru v slovo zapet pevsko društvo iz Strabana v nedeljo 6. avg., kajti na 8. avg. se pogreba valed dela itak ne bi mogel udeležiti. Pevsko društvo Bled iz Libraryja pa mu je pod vodstvom mrs. May zapelo v dvorani, predno so krsto dvignili k sprevodu. (Mrs. May podučuje pevsko društva v več nasebinah, zraven pa tudi uč drama-tiko. Ona in njen oče bosta tudi vodila koncertni program 27. t. m. na Libraryju.) Br. Kvartič, predsednik SSPZ, je prečital ob odprtem grobu poslovlilni govor, nato pa je zapelo pevsko društvo Bled žalostnik v zadnje slovo. Tako smo se od pokojnega Petra poslovili solzami oči, njegova žena Angela pa bi najrajši pri njem ostala; hotela je kar v grob k njemu, a so jo močne roke pogrebnikov zadržale in odvedle v avto.

Odšli smo nazaj v Slov. dom, kjer smo se malo okrepčali in pevsko društvo Bled je zapelo več lepih slovenskih pesmi z namenom, da se bi mlada vdova malo potolažila. Težka je ločitev od dveh zakoncev, ki živita v zadovoljstvu, kakor sta živel Peter in Angela. Selšnik. Toda kruta usoda je posegla vmes in strla lepo življenje. Pokojni Peter je bil star 55 let in njegova žena je dokaj mlajša. Spadal je k petim društvom in bil je priljubljen tudi pri drugorodcih. Zapustil nas je v lepi moški dobi, ostane nam pa v trajnem spominu vse naše življenje. Ženi in sorodnikom izrekam globoko sožalje!

Anton Zidanšek.

Smrt dveh članov SNPJ

Pueblo, Colo. — Dne 12. avg. je društvo Orel 21 SNPJ spremlilo na pokopališče Roselawn dva zvesta člana, Gabrijela in Marto Sumino. Redkokdaj se primeri, da bi ljubeča se zakon-

ca ležala krsta ob krsti, kakor se je v tem slučaju.

Gabrijel je preminil dne 29. julija za boleznijo na ledvicah v starosti 70 let. Istočasno se je bližala koncu svojega trupolopnega življenja Marta, ki je trpela na vodenici. Ob smrti njenežnega moža je zdravnik ugotovil, da ne bo živea dalj ko 24 ur. Vsi ted zvele se je sklenilo s sporazumom pogrebnični, da društvo in potirni domačini, da se ju položi skupno k zadnjemu počitku. Nevedoč, da je njen mož odšel pred njo, se je Marta borila s smrtjo celih 12 dni. Umrla je 10. avg. v starosti 61 let.

Pogreb Gabrijela in Marte je bil civilen in naravnost veličasten, eden največjih kar jih poimni Pueblo. V pogrebnem zavodu je po odpeti žalostni govoril ob krstah v imenu društva št. 21 SNPJ tajnik Frank Pech-nik. Nato je v ganljivem govoru Jim Allender iz Denverja prisil težko umrle dvojice imigrantov in njih boj za obstanek. Na grobišču je imel poslovlilni govor v imenu društva SNPJ predsednik nadzornega odbora Frank Starc.

V svojih mladih letih sta pokojna dospela z Združene države, on iz vasi Velike Lešče, ona iz Jurkove vasi, rojena Relčič, obitna Velika Nedelja. Poročena sta bila v avgustu leta 1899 v Pueblo. On je delal v Washingtonu in Kansasu, leta 1912 je izgubil pri delu oko. Kakih 15 let je delal pri tukajšnjih elektrarni, zadnjih deset let pa je bil valed bolni nezaposlen.

Oba sta bila naprednega mišljenja in sta vzgojila svoje otroke v istem duhu. Za njima žalujejo: Ana, omožena Oklich, Mary, omožena Lubich, sin Tom in vnuk, katerega sta posinovila, Charles Sumina.

Preostaliim iskreno sožalje, pokojna pa naj mirno počivata v hladni ameriški zemlji!

Rose Radovich.

Zamenjano predsedništvo

Akron, O. — V Prosveti št. 156 sem čital dopis br. Antona Jankoviča iz Clevelanda, v katerem opisuje otvoritveno prireditev farne društev SNPJ. Med drugimi posestniki, ki so prišli iz zunanjih nasebin, omenja podpisane kot predsednika federacije tukajšnjih okrognih društev SNPJ, kar pa ne odgovarja resnici, ker jaz nisem predsednik omenjene federacije. Na vprašanje, če sem v društvnem odboru, sem odgovoril, če tudi nerad, da sem predsednik društva 535 SNPJ. Iz tega je potem sledila njegova pomota v tem, da je zamenjal predsedništvo društva za federacijo, kar je seveda storil nevede in pomotoma. Upam, da prizadeji opravičiti to pomoto, tako članstvo omenjene federacije v Barbertonu kakor vsi ostali. Pri meni še vedno drži rek, da lastna hvala je cena maha.

Joseph Irman, 535.

Bledov koncert 27. avg.

Library, Pa. — (Nevičta o slovenskem dnevu je nekoliko podela, in prav je tako, saj ni treba, da se bi vsled tega pričela cela revolucija. Posebno žalostno je to, da se oddaljeni rojaki toliko spodbujajo ob stvari, katere jih nič ne zanimajo, kajti če jih bi zanimalo, bi prišli sami pogledat. Prepričan sem, da bi ne imeli toliko ugovora, kajti slovenski dan je potekel popolnoma nedolžno in jaz ne vidim, da je katere stranka imela najmanjšo škodo. Mislim, da je najboljša, da smo demokratični. Dajmo narodu prostost, kakršno sami želimo.

Sedaj pa nekoliko o napredku naše nasebine, da ne bo kdo mislil, da smo popolnoma zaspali, baš nasprotno. Naš Slov. dom je pričel z delom, da se preuredi po modernem načinu in da bo v njem več prostora za naš naraščaj.

Tukajšnje pevsko društvo "Bled" bo obhajalo tretjo obletnico svojega obstoja v nedeljo, dne 27. avg. z bogatim koncertnim in dramskim programom. Ob tej priliki bo uprizorjena pomenljiva drama "Mrak", ki predstavlja življenje v povojnem času. Videli bomo, kakšne posledice ima vojna na ljudsko moralo, kako razdira domove, uničuje družine — vse, kar nam je najdražje na svetu. Po igri nastopijo razni talenti. (Dajle na 3. strani.)

Bolezni se spreminjajo

Kakor je mogel Moliere pred 300 leti predvajati veliko klistirno brizgalko kot simbol zdravnika, bi mogli danes predstavljati ma-brizgalko, ki jo uporabljajo za vsakovrstne injekcije. Lanceta za puščanje krvi se je umaknila votli igli, ki rabi istemu namenu, žareče železo, je popolnoma izginilo, čeprav so ga poskusili znova uvesti, pijavke, ki so jih nekdo tako cenili, so se začele po dolgem času, ko bile popolnoma izginile, v medicinski prakspeet uveljavljati. Kakor se spreminjajo načini zdravljenja, tako bi lahko rekli, da se spreminjajo tudi bolezni.

Skrlatinka in ošpice, ki so se jih nekoč takbali, danes skoraj ne delajo več prognostičnim skrbim. Skrlatinka, ki je veljala nekoč za najvarnejšo, povzročila danes, vsaj v deželah, kje imajo urejeno zdravstvo, še manj skrbi ne ošpice. Davica se pojavlja nekako v valovih različne intenzitete, tako da so mnogi zdravniki že začeli dvomiti o uspešnosti serumskih obravnave in se zanašajo bolj na to, da bi epidemija potekla bolj milo. Tudi akutna pljučnica je v učnih knjigah po vsej priliki bolj razširjena nego v resnici. Ko se je l. 1889-90 pojavila v Evropi hripa, so jo tedanjim zdravnikom smatrali v mnogih primerih za novo bolezen.

Danes temu ni več tako in nič več ne govori rimo toliko o njej kakor tedaj, med tem ko vsak, ki se spominja njenega divjanja ob koncu svetovne vojne, z grozo spominja na njen tedanjo neugnanost. Tisti čas se je pojavila hripa v glavi, encephalitis epidemica, kot ni va alba za človeštvo in je razsajala približno deset let.

Ob prelomu stoletja je bilo zelo razširjen vnetje slepiča, ki je postalo danes že nekoliko bolj redko. V neklih evropskih ozemljih kaj jo zolčni in mehurni kamni kakšnih petdeset let sem večjo delavnost. Prav tako potanje o porastu embolij, ki so bile med svetovno vojno bolj redke. Med tem ko je postal akutni revmatizem v sklepih vidno manj pogost, naltimo na kroničnega češče. Med tem ko je število njegovih žrtv od l. 1920 v splošnem naraslo za 50 odstotkov, je nazadovala letiš skoraj za tri četrtine.

Prava, tipična putika, ki jo označujejo ne nadni in hudi napadi bolečin v okoličinah palea nogi, zdravnikom danes skoraj ne prihaja več pred oči. Nekeč je bila to prava modna bolezen, odlični možje starejših datumov skoraj ni so smeli biti brez nje.

Sladkorna bolezen navzlic inzulinu in diet še napreduje, malokrvnost deklet v razvojnih letih pa je očitno nazadovala, med tem ko pogostejše srečujemo perniciozno anemijo. Velika histerija, ki jo je opisal Charcot, je njim in njegovo šolo umrla. Med vojno se je pojavila nova oblika histerije, ko so morali mnogo vojakov s fronte kot "tresljivec" pošljati domov. S koncem vojne in že prej ne bolniki ozdravili sami od sebe. Šlo je za duševno reakcijo na vojni doživljanje.

Splošno menijo, da je število rakastih obolenj v zadnjih tridesetih letih znatno naraslo. Ta porast pa je mogoče razložiti tudi drugače. Statistiki ne upoštevajo izboljšanje diagnostike in tudi ne tega, da se je zgradba človeštva po starostnih dobah zelo spremenila. Statistike, ki so jih izdelali po starostnih dobah, kažejo, da se v prvih sedmih desetletjih življenja umrljivost zavoljo raka ni povečala, pa v naslednjih desetletjih, med tem ko je umrljivost zavoljo starostne oslabelosti nazadovala. Za mlajše letnike porast rakastih obolenj torej ne velja. Gotovo je le to, opazujemo raka na pljučih oziroma bolj na pljučnih vršičkih pogostejše nego prej.

Starokitajska pravila za zdravnike

V neki knjigi iz dobe dinastije Mingov nahajamo sledečih pet pravil za tedanje zdravnike:

1. Ne oklevaj brez potrebe, če te pokličejo k kakšnemu bolniku, pa naj bo bogat ali ubog. Poskrbi zanj, najsi lahko plača ali ne. Nekdo te bo za tvoj prijazni trud že poplačal.

2. Obišči dekle, vdovo ali nuno samo ob navzočnosti kakšne druge osebe. Pri kakšni skrivni bolezni izvrši skrbno preiskavo in ne govori o tem nikomur, tudi svoji ženi ne.

3. Ne zamenjaj dragocenih reči, kakor biseroval ali jantarja, ki ti jih dajo za pripravo zdravil. Bolje je, da jih da bolnik sam v zdravilo, da se izogne vsakemu sumničenju.

4. Med poslovnimi urami ne zapuškaj svoje hiše, ne hodi ob tem času obedoval, na izlete in v pivske družbe. Obravnavaj svoje bolnike osebno in kar jim zapišeš, zapiši jim skrbno in razločno.

5. Ne imej nečistih misli, če te pokličejo k kakšni prostiutki ali priležnici. Obravnavaj enako kakor bolnice iz dobrih družin. Čim enako kakor bolnice iz dobrih družin. Čim si svojo dolžnost storil, pojdi in se vrni le tedaj, ko te pozovejo.

(Dajle iz prve kolone.)

ni socializem, in korporatizem)? Nobene logike ni! Ameriški kapitalistični burbonci so prav takšni bedaki, kakršni so bili nemški kapitalisti, ki so pomagali Hitlerju zato, da se očuvajo državnega "socializma" (kapitalizma) iz Rusije!

Avtni delavci glasujejo o novi pogodbi, ki je bila sklenjena med avtno unijo CIO in General Motors po zadnji stavki 7000 izurjenih delavcev.

ovice starega kraja

Nevarna nevihta

Litija, 28. julija. — Prejani teden smo imeli prave pasje dneve, saj je toplota prinesel v senci do 38 stopinj Celzija. Potem pa je prišel nenaden preokret. Nastopilo je deževje, nekaj zaporednih dni smo imeli nevihte s tleski in točo. Pas hudournih oblakov je oplazil del Jablanske doline ter hribovsko vas Libergo, kjer se začelja že prvi dolenski vinogradi. Nevihta a točo je udarjala po vinogradih in napravila nekaterim posestnikom precejšnje škodo. Še dobro, da so se oblaki a točo ustavili tik pred Primskovim in pred Moravsko goro, kjer so naši največji vinogradi. Gospodarji pripovedujejo, da bo letošnja trgatve rekordna, če le ne bo uim.

Prva žrtve letošnjih treskavice je postal posestnik Novljan s Kresniškega vrha. Njegova domacija se dobro vidi po vsej dolini. Sredi noči so se vrstili bliski drug za drugim in tedaj je tudi udarilo v Kuglerjevo kaščo, kakor pravimo pri Novljanovih po domače. Stavba je bila krita s slamo, zato je bila hipoma v ognju. Domači so se takoj prebudili, v tistem pa so že zagledali vso kaščo in plamenih. Urno so hoteli gasiti, pa ni bilo mogoče več pomagati. Kašča je bila zavarovana za malenkosten znesek, saj naš kmet v sedanjih krizah ni premore običnih izdatkov za zavarovalnico.

Kuglerjevi so si otieli vsaj kolenec in hišo, ki sta stala nedaleč od goreče kašče. Sicer so padli ogorki že tudi na hišo, a ni pogorela, ker je krita z opeko. Takoj potem, ko je udarila strela, je začelo močno deževati.

VELIK POŽAR V DOMŽALAH

Domžale, 29. julija. — V zgodnjih popoldanskih urah je Domžale in vso okolico vznemirila vest o požaru, kakršnega v kamniškem okraju že dolgo nismo doživeli. V izredno kratkem času je do tal pogorel prizidek, v katerem se nahajala mehanična delavnica tvrdke Julke Praprotnik a skladišči in gospodarskimi poslopji, da znaša skupna škoda nekaj težkih stotisočakov.

V delavnico, ki ima zelo živahen promet, saj se zavoljo popravil zatekajo vanjo kolesarji in motociklisti iz vse kamniške in ljubljanske okolice, je popoldne prišel neki motociklist z majhnim motorjem, ki se mu je pokvaril razplinjač. Ko so domači delavci vzeli stvar v roke, se je razplinjač na lepem vnel, nato pa je ogenj zajel še mali bencinski tank, da je eksplodiral. Na mah je bil ves prostor v ognju; zakaj bencin se je razširil na vse strani in s silnimi plameni so zagorele pnevmatike, sestavni deli, kolesa in motorji, ki jih je bilo vse polno nagrmadenih okrog. Iz delavnice je ogenj kmalu zajel še skladišče in šupe v soseščini, ki so bile prav tako polne raznovrstnega vnetljivega materiala. Neareča je, razume se, takoj privabila množico občinstva na kup, na pomoč pa je prihitela tudi domača gasilska četa, za njo pa še vrsta gasilskih čet iz okolice, da je bilo kmalu v akciji 5 brizgaln. Vrtilm gasil-

Prizor iz clevelandke stavke avtinskih delavcev, ki so piketirali tudi stanovanja skevov, kot je razvidno na sliki.

cem gre zasluga, da so požar v kratkem omejili, niso pa mogli rešiti delavnice, skladišč in gospodarskega poslopja, ki so pogoreli do tal.

Koliko znaša škoda, se ta trenutek še ne da zanesljivo ugotoviti, ker razen strojev, orodja, blaga in drugega materiala, ki je bil last tvrdke, je bilo v delavnici in v skladiščih še veliko število koles in motorjev, ki so jih imele stranke v popravilu. V splošnem pa računajo, da bo škoda znesla kakšnih 300.000 ali 400.000 din.

Štirje najdeni naenkrat

Ljubljana, 29. julija. — Za kongresne dni je Ljubljana doživela občalovanja vredno senzacijo, kakršne ne pomni naša kronika: v 24 urah sta dve zavrženi materi izpostavili četrto otrok in izginili brez sledu.

V Lipičevi ulici je neka tuja državljanka, ki je bila na poti skozi Ljubljano, pri neki družini pustila kar tri svoje otročičke v starosti 3, 5 in 6 let. Pustila jih je v hiši z izgovorom, da gre za nje po kruh, v resnici pa je ni bilo več nazaj. Preden je pobegnila, je še napisala pismo policiji, češ, naj ona redi njene otroke in skrbi zanje, ker sama ne more. Pustila jih je prav brez vsega, pri njih pa je vendar ostal potni list, da imajo nesrečni otroci vsaj dokumente za pot v svoje žalosno, brezupno življenje. Ženska si pač preprosto predstavlja vso reč, če misli, da je policija najbolj pripravna za vzgojo otrok, saj je njeno poslanstvo v resnici, da se ukvarja z ljudmi šele takrat, ko so odkrle vse boljše vzgojne metode. Policijska uprava je vse tri malčke oddala v Dečji dom.

Na nekem dvorišču na Vilharjevi cesti pa so stanovalci v četrtek okrog 22.30 našli v plenici povito dete, staro 5 do 6 tednov. Poklicali so stražnika, ki je najdenkega odnesel na policijo. Ko so tam razmotali živi kup, so našli svezjen, v katerem je bila garnitura plenice in srajč z obletko in čevljički, zraven pa še kuverta s 600 din, kar prča, da neznana mati nikakor ni iz najbolj siromašnih slojev. Tudi tega malčka je policija oddala v Dečji dom, obenem pa išče brezdušni materi.

Miši so razgrizle štiri tisočake

Sv. Gora, 29. julija. — Ob vznemirjenju samotne grupe pod Siroko setjo in Cirkusami domujejo Kunstovi, ki imajo v grapi mlina. Dolej je gospodaril tam 84-letni oče Janez, ki pa je te dni premislil. Vse do poslednjega je bil čvrst in zgovoren in se ga bo rad spomnil mnog turist, hodeč na Sv. goro, ki je našel v starcu, vedno pred kočo posedavajočem, zgovornega sobesednika.

Pred dvema tednoma, ko je bolezen položila očanca v posteljo, je povedal svojemu sinu — zdaj mi je 56 let, pa je še vedno samec — da ima okrog 20 tisočakov prihrankov, ki bodo po smrti njegovi. Sin je bil očetovega obvestila seveda vesel, zlasti še ko mu je oče pokazal šop bankovcev. Ni pa nič šilil v očeta in spraševal, kje hrani denar, saj je bil prepričan, ko se bodo očetove ure iztekale, da mu bo izročil vse pravočasno v roke.

Pa je prišlo drugače. Starega Kunsta je starost nenadno zvila in je nepričakovano hitro umrl. Samotarskega gospodarja so pokopali ob udeležbi vse okolice na pokopališču v Široki seti, kjer je v akciji 5 brizgaln. Vrtilm gasil-

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani.)

godbeniki in pevci. Povski zbor Bled zapoje med drugimi tudi težko skladbo "Nazaj v planinski raj".

Prepričan sem, da bo vsak zadovoljen z našim programom. Po programu in koncertu se bo pa oddal lep radioaparati izdelka Filco, ki bo v veliko veselje onemu, kateri ga dobi v nagrado. Zato pa nikar ne pozabite posetiti našega koncerta v nedeljo, dne 27. avg. ob 2. popoldne. Na veselo svidenje!

Leo Prijatelj.

Naši obiskovalci in drugo

Elizabeth, N. J. — Resnica je, da vsakdo komaj čaka, da mu pismo naša prinese dnevnik Prosveta v hišo. Jaz jo čitam že 19 let. V Prosveti so raznovrstni dopisi in druge podučne stvari. Z dopisi se kratkočasim, ker so nekateri bolj saljive vsebine, medtem ko so drugi resni. Torej vsakega nekaj. Pregovor pravi, da kdor molči, da devetim odgovarja.

Na obisk k nam so prišli daljni obiskovalci: iz Denverja, Colo., sta prišli mrs. Videtich in njena prijateljica, ki sta si v New Yorku ogledali avetovno razstavo in se ustavili tudi v Atlantic Cityju. Prejani teden pa je prišel iz Kanade moj nečak, John Kriše. Videla ga nisem celim 25 let. Takrat je bil desetletni deček. Jaz in moja družina smo bili veseli njegovega obiska. John Kriše je edini Slovenec, ki je član mestne godbe v Kirkland Laku in je tudi član pevskega zbora Triglav. Že kot 14 letni deček je pričel igrati pri godbi v Semlju v Beli Krajini, pozneje pa je služil vojake pri kraljevi gardi in je igral na ženitovanju kraljeve dvojice v Belgradu. Še vedno ga veseli godba, četudi

bu so pri Kunstovih začeli iskati očetovalo zapuščino. Pretaknili so vse omare, skrinje, posteljo in vso hišo, a denarja ni bilo nikjer.

V trdnem prepričanju, da mora denar nekje biti, so šli še enkrat na posel, in zdaj so prestrašeni našli v nekem zvitku sledove zgrizenih bankovcev. Stari gospodar je bil skril, kakor so nato ugotovili, v papir štiri tisočake. Bog ve, kolikor časa je ležal dragoceni zaklad v skrivališču. Morebiti je medtem še nanj posabil sam gospodar, a zalotile so zaklad miši in razgrizle omet z bankovci vred. Denar je tako razmravljen, da ga ni mogoče več sestaviti.

Kunstovi pa so prepričani, da najdeni štiri tisočaki niso iz tistega zavitka, ki ga je stari mlinar nedavno pred smrtjo kazal in zatirjeval, da je v njem okrog 20 tisočakov. Vse prizadevanje, da bi našli ta denar, je bilo doslej zaman. Domači se boje, da ga oče ni skril na kak nereden kraj, kjer ga lahko spet zalotijo miši. Lahko pa je tudi mogoče, kakor pravijo domači, da je kak tujec odnesel denar. Pri Kunstovih imajo majhno tobakarnico, kjer si hribovski kadilec lahko nabavi tobak. Pa je morda kak tobakar videl starega Kunsta, ko je nedavno kazal domačim svoje prihranke. Tobakar je potem morda pazil, kam je stari mož skril denar, in ga v primerem trenutku odnesel.

A. Pasarič.

Barbičev kratak odgovor

Cleveland, Ohio. — Kakor razvidno, je predsednik nadzornega odbora našega društva št. 53 SNPJ le dobil prostor v Prosveti, kjer je prepisal polovico mojega dopisa. Ker pa se je naša seja 13. t. m. vršila tako lepo mirno in ker je včasih to moja srečna številka, ne bom prevedel "razsaja" po Prosveti, bom točen in kratak.

Da, dobival sem pittsbursko zrago Naprej, nisem ga pa nikoli naročil in ne plačal, ker tega tudi ne morejo zahtevati. Da ni bil "Nekdo" ali Jože Pugač, naročnik, je bil pa drugi Pugač in lahko, da je še. Morda so tam pozabili vključiti prvo ime, kakor so to storili 2. avgusta v tiskovnem fondu. Tam čitamo med drugim tudi 3. izkaz: iz Clevelanda prispeval Pugač 15 centov. Koliko je teh Pugačev, ne vem in tudi ne, zakaj ne vpiše Naprej tudi prvega imena. Torej naj Naprej in Vitkovič dokazata, kateri je pravi, ker mene to ne briga. Kaj imam še? Pismo z dne

Lahrevanje španskih beguncev v Vera Cruzu, Mehika, kjer se je naselilo že tisoče žrtv fašizma. Na desni nese mati spečega otroka s parnika Mexique, na levi pa begunci pozdravljajo svojo novo domovino a smehom. Mehika je bila edina država, ki je lojalistom nesebično pomagala v krvnem boju proti fašizmu.

dela trdo v jam 6000 čevljev

pod zemljo v neznojni vročini. Zunaj je pozimi hud mraz, tako da jih zelo premraza, ko gredo domov.

John je pravil, da zelo pazijo na delavce, da ne bi kateri odnesel kosček zlata rude. Dalje je povedal, da imajo tam društvo SNPJ in da tudi k njim zahaja pittsburski Naprej. On je naroden na list Domovino iz Ljubljane. Tam sem videla sliko zdravnika Franca Drganca, ki je umrl v Ljubljani. Bil je izbojen zdravnik. V Denverju, Colo., ima brata Rudolfa, ki je bil dolgo uradnik na glavni pošti. Brata Drganca sta bila rojena v Semlju.

Znani rojak in profesor Janko Lavrin, ki podučuje na londonski univerzi, je letos nameraval priti v Ameriko, a je prezašel z delom. Pride pa prihodnje leto. Obiskal bo več ameriških mest. Pozdravlja vse ameriške rojake. Izvedela sem, da piše za Cankarjev glasnik roman. Če pride v Ameriko, bo gotovo tudi obiskal Cleveland in se bo ustavil v gl. uradu SNPJ v Chicagu. Janko je prijazen in spoštovana osebnost ter učen mož. Prepotoval je vso Evropo. Domov na Krupo je prihajal vsako leto na počitnice. Bil je v Rusiji in študiral v Petrogradu. Rad je govoril z domačini. Razume več jezikov in angleško je rad govoril z našimi Amerikanci. V našo hišo je prišel z drugimi dijaki in se razgovarjal z mojim bratom, ki se je vrnil iz Amerike iz Denverja. Oče mu je umrl, ko je bil Janko tri leta star, mati pa dve leti pozneje. Ostala sta z malo sestrico pri starem očetu in materi. V kolo je šel, ko je bil devet let star, najprej v Cerklje na Gorenjskem, kjer je imel dve teti, materini sestrji, in strica župnika J. Goloba.

Janko je bil nadarjen deček in se je pridno učil. Povsod je bil na prvem mestu. Pozneje je odšel v Prago, na Dunaj in v Dubrovnik. Tako je šla njegova pot študiranja naprej do vojne. Po vojni je ostal v Petrogradu, kjer je bil izvoljen za profesorja svetovnih jezikov in je odšel v London.

A. Pasarič.

Barbičev kratak odgovor

Cleveland, Ohio. — Kakor razvidno, je predsednik nadzornega odbora našega društva št. 53 SNPJ le dobil prostor v Prosveti, kjer je prepisal polovico mojega dopisa. Ker pa se je naša seja 13. t. m. vršila tako lepo mirno in ker je včasih to moja srečna številka, ne bom prevedel "razsaja" po Prosveti, bom točen in kratak.

Da, dobival sem pittsbursko zrago Naprej, nisem ga pa nikoli naročil in ne plačal, ker tega tudi ne morejo zahtevati. Da ni bil "Nekdo" ali Jože Pugač, naročnik, je bil pa drugi Pugač in lahko, da je še. Morda so tam pozabili vključiti prvo ime, kakor so to storili 2. avgusta v tiskovnem fondu. Tam čitamo med drugim tudi 3. izkaz: iz Clevelanda prispeval Pugač 15 centov. Koliko je teh Pugačev, ne vem in tudi ne, zakaj ne vpiše Naprej tudi prvega imena. Torej naj Naprej in Vitkovič dokazata, kateri je pravi, ker mene to ne briga. Kaj imam še? Pismo z dne

Londonsko podzemlje

Tri sto let je prešlo od dne, ko je nastalo delo, ki je v naših dneh glavno oživilo pod imenom "Beraške opere", a v londonskem podzemlju vladajo še danes iste stroge organizacije, ki jih v omenjenem delu zastopa stari Peachum. Ne gre samo za zveze zločincev, ki so v stoletnem boju s Scotland Yardom, še mogočnejša in roki pravice je bolj nedosegljiva je organizacija londonskih beračev, prav za prav organizacija "malih krošnjarjev in pocestnih umetnikov," kajti na Angleškem je beračenje, kakor znano, uradno prepovedano in ga je treba vezati vedno s kakršnimkoli poklicem ali predvajanjem.

Gorje predrznežu, ki se postavi brez dovoljenja beraškega glavnega stana v Whitechapelu ob kakšen londonski cestni vogal in prične prodajati žigice ali risati po cestnem tlaku vsakršne podobe. Naslednji dan se bo znašel gotovo v kakšni bolnišnici, neznane roke ga bodo pretele, da bo moder in zelen. Gorje tudi cestnemu pevcu, ki mu je bilo določeno mesto v Picadillyju, pa si dovoli zapeti samo eno cesto dalje, ob Leicester Squaru. Skrivna roka mu bo prikrbela nekoliko tednov neprostovoljnega bivanja v kakšni vlažni luknji ob Temzi. Se veče gorje pa beraču, ki bi glavni stan opeharil za 10 odstotkov svojega "d o h o d k a". Whitechapel ve za vsak penny tega dohodka in takšne utaje se kaznujejo z večno izključitvijo iz beraške zveze.

Nadziralna organizacija te podzemeljske oblasti šteje samo v Londonu, kakor vedo povedati zanesljivi ljudje, nad 3000 oseb. Te nadzorujejo kot nedolžni mimoidoči 80.000 do 100.000 londonskih beračev. Glavni stan dobiva vsak dan najmanj 1000

16. novembra 1937 brez podpisa, kjer mi nekdo tolmachi pravila in da nismo prav volili, dočim se je pozneje izkazalo, da je bilo prav ter je tudi tako ostalo. Mi smo imeli tri kandidate za tajnika. Eden, ki ni bil izvoljen, je nastopil direktno v njegova pisava mi je znana ter vem, da ga ni on pisal. Kdo je to pisal, me briga le toliko, da od takrat dobivam proteste proti mojim dopisom. Ampak jaz nisem prav nič kriv, če niso člani hoteli voliti treh tajnikov na mesto enega, tistega, ki se jim je najbolj dopadel. Jaz imam samo en glas. In bil je nekdo tudi kandidat.

Upanje je, da jednota še ne bo plačala posmrtnine zame tako hitro in bom še lahko nekaj časa "rogovili", kajti Amerika je še free country, zato — God bless America, kjer se lahko izkasijamo in kjer je delavski vodja Roosevelt, po mnenju pittsburskega Napreja, ampak večina članov pri društvu 53 smatra, da je predsednik, četudi dobra newdealarška duša, vendar le kapitalist in ne delavski vodja, kakor smatra Vitkovič in Naprej. Pa so mu odklonili podporo z večino. Naprej: don't try to fool everybody!

Frank Barbič, 53.

funtovalsterlingov davka, pri čemer je upoštevati, da ima še iz preteklih desetletij ogromno imetje.

Člani beraške zveze si volijo vsako leto svoje predsednike in funkcionarje. Oblasti še nikoli ni uspelo, da bi odkrila kraj, čas in potek volitev. Berači svojih tajnosti pač ne izdajajo, kajti če bi se to zgodilo, bi izdajalec ne preživel dne svojega dejanja.

Kako prevežano postopa zveza pogostoma, je razvidno iz dveh primerov:

Londonsko gledališko četrt preplavlja ob poznih popoldanskih urah redno cela armada prav čedno oblečenih prodajalcev cvetlic. Odličnim obiskovalcem gledališč ponujajo v nakup orhideje in kamelije. Nihove cene so iste, namreč zelo visoke, toda gospod, ki obiskuje a svojo oboževanko gledališče, se vendar ne bo a prodajalcem cvetlic na cesti prepiral za ceno! Dama se bo že naslednji dan čudila, da orhideja, ki je veljala pol funta sterlinga, vene. Ne more vedeti, da ji je kavaler kupil samo omdeček z velikega cvetličnega trga v Covent-Gardenu, omdeček, ki ga je beraški ceh po nekem tajnem postopku začasno osvožil, a ki pozneje tem hitreje ovrene.

Se učinkoviteje nastopajo "rudarji iz Walesa." To niso niti rudarji, niti niso Walesa kdaj videli. Postavljajo pa se v skupinah po štiri, pet oseb v glavnih poslovnih urah pred najodličnejše trgovine in pojejo z isto tako glasnim kakor grdim glasom tako dolgo, da priteče prestrašeni lastnik iz trgovine ter jih z nekoliko šilingi pripravi do tega, da odidejo naprej. Svoj "muzikalni" nastop pa ponovijo "rudarji" seveda takoj pred sosedno trgovino.

Tako vlada beraška organizacija z močno roko nad svojimi pripadniki. Nikomur ni dostopna, nikomur ni odgovorna. Še pred kratkim smo čitali, da je policiji končno uspelo, da je z železno roko posegla v glavni stan te skrivne londonske vele-sile in potegnila iz njega nekoliko tipov, ki so al na račun razredinjenecv sreče kot njihovi funkcionarji polnili desetletja svoje žepne, ne da bi jih njih tlačali niti poznali. V javnosti so igrali vlogo bogatih in odličnih osebnosti. Da bi pa ta poseg zlozmi moč beraške organizacije same na sebi, ne verjame nihče.

Delaški odbor udaril Bethlehem Steel

Washington, D. C., 16. avg. — Federalni delaški odbor je večeraj odredil, da mora Bethlehem Steel Company v Bethelhem, Pa., razpustiti svojo kompanijsko organizacijo za delavce, katera je v konfliktu z Wagnerjevim delaškim zakonom. Odredba velja za 10 jeklarskih tovarnen te družbe v Pennsylvaniji, New Yorku in Marylandu.

SLOVENSKA NARODNA

PODPORNA JEDNOTA izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta ne koristi, ter potrdno aglacijo svojih društev in članov in se propagando svojih idej. Nikar pa ne za propagando drugih podporah organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilce. Torej opistatistični dopis in naznanila drugih podporah organizacij in njih društev naj

ROMAN TREH SRC

JACK LONDON

Pet milj-dalje, kjer je vodila ob robu globokega jarka, je Francis pregovoril svoje sopotnike, da so nadaljevali pot, sam je pa znova zastal. Čakal je nekaj časa, da so drugi zavili za bližnjo goščo, nato je odšel počasi za njimi in prevzel tako prostovoljno obrambo beguncev za slučaj napada od zadaj. Kmalu je opazil na gosti travi sledove konjskih kopit.

Iz kotanj se je cedila temna, mastna tekočina, v kateri je izurjeno Francisovo oko takoj spoznalo nečistočeno nafto. To je bil samo začetek — nekeje v bližini je moral biti glavni tok nafte, od katerega so se ločile te stranske struje.

Kmalu je naletel na vrelec. Strmina je bila tako velika, da bi nastal slap, če bi tekla mesto nafte voda. Nafta je pa gosta in zato je tekla zelo počasi. Francis je bil utrujen in ker je bila pot čez potok goste nafte zelo naporna, si je hotel najprej odpočiti. Sedel je torej na skalo, položil kraj sebe puško in revolver ter si zvil cigareto. Vsa hip je pričakoval, da se začuje peket konjskih kopit. Torres in poglavar nista mogla biti več daleč.

Ves izmučen in onemogel je prihajal ubogi delavec na upehani kobilici do istega jarka, kjer je sedel nekoliko in stran Francis, ki je slučajno odkril bogate petrolejske vrelce. Tu se je utrujena kobilica zgrudila na tla. Delavec jo je brenil z nogo, da je zopet vstala, in zapodil s palico v gozd. Sepajoč je izginila v džunglah.

Toda s tem ubogi peon še ni bil rešen vseh nezdov tistega dneva dasi sam niti slutiti ni, kaj ga še čaka. Tudi on je sedel na skalo, skril noge, prižgal cigareto in začel ogledovati potoke goste nafte. Kar je zaslišal v bližini korake in ves prestrašen je zlezel v grmovje. Pokukal je iz svojega skrivališča in zagledal dva neznanca. Približala sta se izvoru petrolejskega vrelca in spustila s pomočjo železnega koleasa zavornico tako, da je tekla nafta zelo počasi.

— Nič več ne gre — je spregovoril starejši. — Se en obrat in nafta raznese cev. Ameriški inženir me je svaril, naj pazim na cevi.

Komaj sta neznanca končala svoje opravilo, ko se je pojavil odred jezdecev, med katerimi je spoznal skruti peon svojega gospodarja in njegove sosedo. Najbrž so porabili to priliko, da prirede na ubežnega delavca brakado, kakor so prirejali Angleži brakado na lisice.

Ne, ta dva lastnika petrolejskih vrelcev nista nikogar videla. Toda plemič, ki je jahal na čelu odreda, je opazil sledove konjskih kopit in pognal konja v tisto smer. Ostali so mu sledili.

Peon je počakal, pokadil cigareto in se zamislil. Ko so vsi izginili, je priljezel iz skrivališča, zavrtel kolo zavornice, ki je zadrževala nafto, in opazil, kako je brizgnila gosta tekočina pod pritiskom podzemnih plasti visoko v zrak. Kmalu se je valila nizdol po hribu cela reka nafte. Peon seveda ni razumel, kaj to pomeni, in strašna nesreča se ni pripetila samo zato, ker je porabil pri zažiganju cigarete zadnjo vžigalico. Zaman je brskal po žepih — vžigalica ni bilo več.

Zadovoljno se je smehljaj videč, kako se razliva nafta. Spomnil se je, da je v bližini stezica in ko je skočil po hribu nizdol, je naletel na Francis, ki ga je sprejel z revolverjem v roki. Peona je obšla nepopisna groza, ko je zagledal pred seboj moža, ki ga je že dvakrat izdal. Zgrudil se je pred njim na kolena in dvignil roke proseč usmiljenja. Francis ga ni poznal, ker je bil siromak po obrazu in glavi ves krvav.

— Amigo, amigo! — je zajecjal peon.

Toda Francis ni imel časa poslušati njegovih lamentacij. Zaslišal je namreč, kako se je spodaj nekeje na stezici sprožil kamen, najbrž pod človeško nogo. Tisti hip se je tudi spomnil, da stoji pred njim izmučen ostanek istega bitja, ki mu je malo poprej pomagal z žganjem na noge.

— Hm, amigo — je dejal Francis — zdi se mi, da te preganjajo.

— Ubijte me, do smrti me pretepejo, strašno so jezni — je dejal nesrečnej. — Vi ste moj edini prijatelj, vi ste mi oče, rešite me!

— Ali znaš streljati? — je vprašal Francis.

— Predno sem se prodal v robstvo, sem bil divji lovec v Kordillerah — je odgovoril peon.

Francis mu je dal revolver in pokazal na drevo, za katerim naj se skrije. Velel mu je streljati samo tedaj, če bo prepričan, da ne zgreši. Sam pri sebi je pa pomislil:

— Zdaj-le je golf v Tarrytownu v polnem teku. In Mrs. Bellingham sedi na verandi kluba ter obupano razmišlja, kako bi dohitela v igri svoje nasprotnike, ki so jo prehiteli za tisoč točk. Gotovo prosi usodo, da bi ji bila sreča mila. Jaz pa sem tu ... tu nad bogatim petrolejskim vrelcem.

Toda nit njegovih mislih je bila kmalu pretrgana, zakaj tisti hip so se pojavili na stezici orožniki s poglavarjem in Torresom. Francis je naglo ustrelil in skočil za drevo tako, da ga niso mogli opaziti. Sam ni prav vedel, je-li zadel koga ali ne. Toda poglavar in Torres nista imela niti najmanjšega namena napasti skrivitega sovražnika brez ovinkov. Zato sta se skrivala za drevesa in pomikala počasi naprej. Prav tako sta se umikala tudi Francis in peon.

Boj je trajal komaj dobro uro in v Francisovi puški je ostal še en naboj. Peonu je Francis pravočasno preprečeval streljati tako, da sta ostala v njegovem revolverju še dva naboja. Toda ta čas je bila Leoncie s svojimi spremljevalci že daleč in Francis je bil zadovoljen s svojimi uspehom tem bolj, ker se je lahko vsak hip skril. Treba mu je bilo samo prebroditi tekočo nafto. Tako je šlo vse dobro od rok in vse bi bilo v redu, če bi se ne bil pojavil na hribu drugi odred, ki se je skrivaj za drevesa in neprestano streljal. To je bil plemič s svojimi sosedi, ki so mu prihiteli na pomoč, da ujamejo ubežnega delavca. Francis seveda ni vedel, kdo so ti nepričakovani sovražniki. Misli je, da preganja tudi ta odred njega in njegove prijatelje. O tem so pričale tudi svinčenke, ki so neprestano švigale mimo njegove glave. Peon se je priplazil k njemu in pokazal, da sta v revolverju samo še dva naboja. Vrnil mu je revolver in ga prosil, naj mu da mesto njegove skatlice vžigalice. Nato mu je peon namignil, naj se požuri na ono stran struge, po kateri je tekla nafta. Francis je slutil, kaj namerava peon. Zato je poslal sovražnikom v slovo še zadnjo svinčenko in vrzel prazno puško v jarek.

Peon je počel in potegnil iz žepa vžigalico. Kakor bi trenil se je spremenila nafta v ognjeno reko. Še hip in iz bazena se je dvignil dobrhi sto čevljev visoko stebel gorečega plina. In vsi ti ognjeni potoki so drveli tja doli, kjer sta se pripravljala Torres in poglavar z orožniki na odločilni napad.

V strašni vročini sta se splazila Francis in peon na drugo stran jarka in ko je bilo ognjeno morje srečno prekoračeno, sta se požurila in izginila v goščavo.

X.

Jarek se je kmalu spremenil v ognjeno morje in Torres je moral z orožniki nazaj na hrib, odkoder je prišel. Kmalu je prisopihal za njimi tudi poglavar. Tudi plemič se je moral s svojimi sosedi umakniti in skriti v džunglo.

Peon se je neprestano oziral. Naposled je veselo vzkliknil in pokazal Francisu nov oblak črnega dima, ki se je valil iz džungle blizu prvega petrolejskega vrelca.

— Evo, še en vrelce se je vnel — je vzkliknil in pokazal svoje bele zobe. — Teh vrelcev je mnogo in vsi se vnamejo. Tako bo moj gospodar in vsa njegova svojata kaznovana za muke, ki sem jih moral pretrpeti. V bližini je še celo jezero nafte, veliko kakor morje, kakor vsa Juchitanaka ošina.

Pri teh besedah se je Francis spomnil petrolejskega jezera, o katerem mu je pravil španski plemič — jezera, v katerem je bilo najmanj pet milijonov sodčkov nafte. To jezero je ležalo v naravni kotlini in je bilo zavarovano samo s peščenim nasipom. Pokrito pa sploh ni bilo.

— Koliko si vreden? — je vprašal naenkrat peona.

Toda peon ga ni razumel.

— Koliko je vredno vse, kar imaš na sebi in pri sebi?

— Pol dolarja ... Ne, polovico te polovice — je dejal peon in pogledal zadnje ostanke svojih cunj.

— Kaj pa imaš še poleg tega?

Nesrečno bitje je zmajalo z glavo, zavedajoč se svojega siromaštva in odgovorilo:

— Vse moje premoženje je dolg. Dolžan sem dvesto petdeset pezo. Ta dolg me veže za vse življenje. To je moje prokletstvo, ki me bo težilo do smrti. Zato sem postal plemičev suženj.

Francis se je nehote nasmešnil.

(Dalje prihodnjik.)

Materina ljubezen

J. Carter

Gospa Brigita Sidneyeva se je oblekla. Še nakit! Vzela je iz predala ovratnico iz mlečno belih, lesketajočih se biservov, ljubozno jo je pobožala s pogledom in si jo nadela.

Se en pogled v ogledalo! Gospa Sidneyeva se je za ta dan res praznično oblekla. Saj bo danes privedel njen sin prvič mlado nevesto v hišo! Če je le dobro izbrala ...

Tudi hči s svojim možem je prišla. Gospa Sidneyeva se je

v mislih nasmešnila. Mož in otroci bodo najbrž prinesli kakšno darila, da jo bodo malo razveselili. Res, kar razvaja jo. O, če bi bilo zmerom tako ...

Pol ure nato so se sedeli pri mizi. Joana, Breta, nevesta, je bila vsem že na prvi pogled všeč. Veselo, prirodno dekle, ki je bilo nedvomno zelo zaljubljeno v domačega sina.

— Kako so lepi ti biservi, — je Joana z občudovanjem šepnila Breti.

— Mamica, ali slišiš? — je dejal sin. — Joana občuduje tvoje biserve ...

— Prav za prav jih ne bi sme-

la nositi, — je valiknila gospa Sidneyeva. — enska v mojih letih ...

Vsi so mislili, da morajo vneto oporekati. — Nehajte, otroci, saj ni nič, — je nadaljevala gospa in ljubeče pogledala svojega moža. Tudi starost ima svojo lepoto in star človek je prav tako lahko srečen. Ti vidi, da sem danes srečnejša, kakor sem bila pred petindvajsetimi leti.

Vsi so umolkili. Menda so vedeli, kaj se skriva za temi besedami. — Gospa Sidneyeva se je vrnila k biservom. — Oče nekoč ni maral, da bi jih nosila ... Pona-

rejeni so namreč.

Prizor iz stavke konstrukcijskih delavcev v Green Mountainu, Colo., kjer so vigilanti vzeli postavo v svoje roke in v navalu na stavkarje ranili osem oseb. Red je naredila državna milica, ki je razorožila vigilante. Tuleški delavci CIO so na drugem projektu zastavkali en dan v znak simpatije in protesta.

— "Ponarejeni?" je presenečeno ponovila mlada nevesta.

— "Toda mati ima te ponarejene biserve zelo rada," je odvrnil Bret.

Pogovor se je spet obrnil drugam. Samo Joana ni mogla odtrgati svojih misli od biservov. Toda njena radovednost je bila kmalu potežena. Gospa Sidneyeva, ki se ji je Joana že v prvem trenutku priljubila, je hotela nvesto svojega sina natančneje spoznati. Povabila jo je, naj si z njo ogleda vrt. In tam, med cvetjem, ki je šele pred nekaj dnevi odprlo svoje popke, sta imeli obe ženi dovolj priložnosti, da sta se pogovorili.

— "Morda se ti je zdelo čudno, otrok moj, da sem govorila tako o starosti," je dejala gospa Sidneyeva. — "Toda če doživi človek vse to, kar sem morala jaz doživeti ... mora govoriti tako ... S svojim prvim možem sem bila takrat v Montecarlju. Bretov oče je namreč svoj drugi mož. Že prej sem se poročila. Bila sem mlada, neizkušena, navezana sama nase in sem žal slabo izbirala. Moj prvi zakon se je končal zelo žalostno ...

Lina je bila šele v četrtem letu, ko sva odpotovala v Monte-

carlo. Moj mož je bil strasten igralce. Najin denar je kopnel od dne do dne bolj, toda mož se ni mogel odtrgati od zelene mize. In nekega večera, ko sem ga zastonj rotila, naj pomisli, da imava otroka, ki ga bova morala vzgojiti, me je v jezi pustil in odhitel spet v igralnico. Kaj se je potem zgodilo, tega nisem mogla nikoli prav zvedeti. Očitno je hotel za vsako ceno dobiti nazaj denar, ki ga je bil izgubil. Strašno se je moral razvneti. Mrtvega so prinesli v najino stanovanje ... kap ga je zadela ... In nesreča ni prišla sama. Komaj sem ukrenila najpotrebnejše, kolikor sem v zmedenosti sploh mogla, že je prišla še druga Jobova novica: dobila sem brzojavko, da je moja Lina nevarno zbolela."

Mlada nevesta je prestrašeno strmela v gospo Sidneyevo. Ta pa jo je pobožala po rokah in ji tiho rekla:

— "Pomiri se, moj otrok. Saj si videla, da je Lina še živa, da je ozdravela ... Toda koliko sem morala dotlej prestati!"

Kaj naj bi preudarjala! Odpotovati bi bila morala, hitro odpotovati, pa sem bila brez franka v žepu! Moj nearečni mož je vse zaigral ... Nakit! Spomnila sem se ga. Prodala ga bom in sicer takoj ... Čez dobro uro gre vlak. Če ga zamudim, bom morala do jutra čakati, sem si mislila. Vsa trenutek bi me lahko za zmerom ločil od otroka.

V Montecarlju so ljudje, ki kupujejo nakit tudi ob tako poznih urah. Vratari, ki sem se mu smilila, mi je povedal, naj se obrnem na nekega gospoda Morettija, ki je že pogosto sklenil hitre kupčije z obupanimi igralci.

Med nakitom sem poiskala dragoceno zapestnico. Prepričana sem bila, da bom dobila za njo toliko, da bom lahko plačala račun v hotelu in si kupila vozni listek do doma. Z začudenjem pa sem potem videla, da bo denarja dosti premalo. Ko sem se potem vrnila iz stanovanja, kamor sem šla po svoje biserve, je bil gospod Moretti že v igralnici. Nič drugega mi ni ostalo, kakor da ga tam poiščem.

— "Gospod Moretti, žal se moram ločiti tudi od svojih biservov," sem mu rekla in mu ponudila ovratnico, kolikor mogoče neopazno. Ozrl se je, da bi videl, ali naju nihče ne opazuje, potem pa je pogledal biserve ... in zmajal z glavo.

— "Niso pravi," je dejal in mi jih vrnil, ne da bi bil še kaj rekel. — "Zmedeno sem strmela v male, lesketajoče se kroglice v njegovih rokah. Šele takrat mi je prišlo na misel: v strašnih zadregah zadnjih dni me ni nikoli prosil, naj žrtvujem še biserve. Takrat sem mislila, da je molčal iz obzirnosti ... zdaj sem videla vse v drugi luči."

Obupana sem omahnila na stol pri mizi in poskusila zbrati svoje misli. Toda videla sem samo otroka pred seboj. Klical me je, jaz pa sem bila ločena od njega. Za zmerom morda, ker mi je zdaj manjkalo nekaj stotakov. In povsod, kamorkoli sem pogledala, sam denar. Igralne znamenke, bankovci, zlati ... Takrat je kraljevalo v igralnicah še zlato. Lesketajoče se zlato so grabile tu ravnodušne, tam pohlepne roke ...

Zraven mene je sedel neznan gospod. Igranje ga je moralo dolgočasiti. Čisto mehanično je položil časih svoj vložek na mizo. — In dobival je. Dobival, da se je nabrala prava grmada bankovcev pred njim! Z lačnimi očmi sem sedela zraven njega. Morda bo moj otrok umrl, jaz pa ne bom mogla priti do njega ...

Od bolečine sem morala biti vsa iz sebe. Po razburjenju zadnjih dni je bilo morda odpušljivo to, kar sem storila. — Kajti moja roka je segla po bankovcih, iznenada jih je držala velik šop. Hotela sem vstati ... toda že sta stopila gospoda iz ozadja ... Nisem mogla zbežati.

— "Oprostite! Za damo sem igral in zdi se mi, da sta se gospoda zmotila," je dejal resno gospod zraven mene. Kakor skozi meglo sem slišala te besede. Detektivna sta se začela opravičevati in sta se umaknili. Skozi solze, ki so me obile, sem pogledala svojega soseda.

— "Pojdite, madame," mi je rekel in stlačil priigrani denar v žep. Prijel me je pod roko in me odvedel iz dvorane.

Prosil me je, da se pomirim, jaz pa sem mu med solzami po-

roval, sem mu rekla in mu ponudila ovratnico, kolikor mogoče neopazno. Ozrl se je, da bi videl, ali naju nihče ne opazuje, potem pa je pogledal biserve ... in zmajal z glavo.

— "Niso pravi," je dejal in mi jih vrnil, ne da bi bil še kaj rekel. — "Zmedeno sem strmela v male, lesketajoče se kroglice v njegovih rokah. Šele takrat mi je prišlo na misel: v strašnih zadregah zadnjih dni me ni nikoli prosil, naj žrtvujem še biserve. Takrat sem mislila, da je molčal iz obzirnosti ... zdaj sem videla vse v drugi luči."

Obupana sem omahnila na stol pri mizi in poskusila zbrati svoje misli. Toda videla sem samo otroka pred seboj. Klical me je, jaz pa sem bila ločena od njega. Za zmerom morda, ker mi je zdaj manjkalo nekaj stotakov. In povsod, kamorkoli sem pogledala, sam denar. Igralne znamenke, bankovci, zlati ... Takrat je kraljevalo v igralnicah še zlato. Lesketajoče se zlato so grabile tu ravnodušne, tam pohlepne roke ...

Zraven mene je sedel neznan gospod. Igranje ga je moralo dolgočasiti. Čisto mehanično je položil časih svoj vložek na mizo. — In dobival je. Dobival, da se je nabrala prava grmada bankovcev pred njim! Z lačnimi očmi sem sedela zraven njega. Morda bo moj otrok umrl, jaz pa ne bom mogla priti do njega ...

Od bolečine sem morala biti vsa iz sebe. Po razburjenju zadnjih dni je bilo morda odpušljivo to, kar sem storila. — Kajti moja roka je segla po bankovcih, iznenada jih je držala velik šop. Hotela sem vstati ... toda že sta stopila gospoda iz ozadja ... Nisem mogla zbežati.

— "Oprostite! Za damo sem igral in zdi se mi, da sta se gospoda zmotila," je dejal resno gospod zraven mene. Kakor skozi meglo sem slišala te besede. Detektivna sta se začela opravičevati in sta se umaknili. Skozi solze, ki so me obile, sem pogledala svojega soseda.

— "Pojdite, madame," mi je rekel in stlačil priigrani denar v žep. Prijel me je pod roko in me odvedel iz dvorane.

Prosil me je, da se pomirim, jaz pa sem mu med solzami po-

roval, sem mu rekla in mu ponudila ovratnico, kolikor mogoče neopazno. Ozrl se je, da bi videl, ali naju nihče ne opazuje, potem pa je pogledal biserve ... in zmajal z glavo.

— "Niso pravi," je dejal in mi jih vrnil, ne da bi bil še kaj rekel. — "Zmedeno sem strmela v male, lesketajoče se kroglice v njegovih rokah. Šele takrat mi je prišlo na misel: v strašnih zadregah zadnjih dni me ni nikoli prosil, naj žrtvujem še biserve. Takrat sem mislila, da je molčal iz obzirnosti ... zdaj sem videla vse v drugi luči."

Obupana sem omahnila na stol pri mizi in poskusila zbrati svoje misli. Toda videla sem samo otroka pred seboj. Klical me je, jaz pa sem bila ločena od njega. Za zmerom morda, ker mi je zdaj manjkalo nekaj stotakov. In povsod, kamorkoli sem pogledala, sam denar. Igralne znamenke, bankovci, zlati ... Takrat je kraljevalo v igralnicah še zlato. Lesketajoče se zlato so grabile tu ravnodušne, tam pohlepne roke ...

Zraven mene je sedel neznan gospod. Igranje ga je moralo dolgočasiti. Čisto mehanično je položil časih svoj vložek na mizo. — In dobival je. Dobival, da se je nabrala prava grmada bankovcev pred njim! Z lačnimi očmi sem sedela zraven njega. Morda bo moj otrok umrl, jaz pa ne bom mogla priti do njega ...

Od bolečine sem morala biti vsa iz sebe. Po razburjenju zadnjih dni je bilo morda odpušljivo to, kar sem storila. — Kajti moja roka je segla po bankovcih, iznenada jih je držala velik šop. Hotela sem vstati ... toda že sta stopila gospoda iz ozadja ... Nisem mogla zbežati.

— "Oprostite! Za damo sem igral in zdi se mi, da sta se gospoda zmotila," je dejal resno gospod zraven mene. Kakor skozi meglo sem slišala te besede. Detektivna sta se začela opravičevati in sta se umaknili. Skozi solze, ki so me obile, sem pogledala svojega soseda.

— "Pojdite, madame," mi je rekel in stlačil priigrani denar v žep. Prijel me je pod roko in me odvedel iz dvorane.

Prosil me je, da se pomirim, jaz pa sem mu med solzami po-

roval, sem mu rekla in mu ponudila ovratnico, kolikor mogoče neopazno. Ozrl se je, da bi videl, ali naju nihče ne opazuje, potem pa je pogledal biserve ... in zmajal z glavo.

— "Niso pravi," je dejal in mi jih vrnil, ne da bi bil še kaj rekel. — "Zmedeno sem strmela v male, lesketajoče se kroglice v njegovih rokah. Šele takrat mi je prišlo na misel: v strašnih zadregah zadnjih dni me ni nikoli prosil, naj žrtvujem še biserve. Takrat sem mislila, da je molčal iz obzirnosti ... zdaj sem videla vse v drugi luči."

skusila z nekaj besedami opisati svojo nesrečo in se opravičiti za svoj korak, ki sem ga storila iz obupa.

— "Pokažite mi biserve," mi je rekel. — "Tudi jaz se nekoliko razumem nanje. Morda se je pa Moretti zmotil."

Takrat nisem niti pomislila, zakaj je to rekel.

— "Biseri so vendar pravi in še nenavadno lepi," je vzkliknil, ko sem mu pokazala ovratnico. — "Če vam je prav, vam nanje posodim toliko, da se boste lahko odpejali. Odločiti se morate pa hitro, kajti vlak se čez pol ure odpelje."

Gospa Sidneyeva se je izgubila v svojih mislih in je dolgo molčala.

— "Biseri so bili torej pravi. Gospod Moretti ni dobro pogledal," je rekla Joana.

— "Moretti je prav dobro pogledal. Biseri so bili navadna imitacija. Toda moj drugi mož — Bretov oče je bil namreč moj sosed, ki sem ga na tako čuden način spoznala — se je takrat

bal, da ne bi marala vzamati od njega ... po strdogodku, ko bi bila iz obhrepnenja po svojem otroku kmalu postala žena. — Dolgo let mi ni povedal, bili biseri ponarejeni in skrivaj nadomestili s perli. Bret je bil že v dvajseti letu, ko sem naposled zvedela nico."

Joana se skoraj ni upogovoriti, tako jo je prevzel zgodba. Gospa Sidneyeva končala:

— "In ponarejeni biseri so tako priljubili, da jih more zdaj. Prave sem podarila, ko se je poročila ..."

Če se srečata dva profesor

Na nekem profesorskem gresu se srečata dva gimnaska profesorja, nekdanja ca.

— "Glej ga no," meni prispoznal te nisem. Postal profesor za latinščino, kaj ne?

— "Uganil si. Ti si pa profesor zgodovine, če motim."

— "Da, zgodovino sem si spoznal tudi ti nekaj strov študiral zgodovino?"

— "Študiral sem že, toda spomin za letnice imam, sem se rajši posvetil klasičnemu jeziku."

— "Jaz pa z letnicami res nobenih težav. Pogledaj, moj rejši sin se je rodil 2,420 let pred Kristusom, kaj ne?"

— "Proglasitvi rimske rep moj mlajši sin 1,848 let bruha Vezuva, ki je razrušil Pompeje, in moja žena 1,7 po smrti Julija Cezarja ..."

Naročite Mladinski list, boljši mesečnik za slovensko dino!

Listen to and Advertise

PALANDECH'S YUGOSLAV

Folk Songs and Music

Tamburitza Orchestra

Station WVAE, Every Sunday

536 S. Clark St., Chicago —

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. — Cene smerno, unajsko delo pro

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Tel. Rockwell 4904

CHICAGO, ILLINOIS

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklopu 11. rodnice hvarvanje se lahko naroči na list Prosveta, prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine in ene družine. List Prosveta stane vsa enaka, za člana ali družino \$0.50, eno leto naročnine. Kar pa člani in družine plačajo za dodatne \$1.50, to je list prodajen za člana S.N.P.J. List Prosveta je v vsaki družini gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Člani lista Prosveta so:

Za Zdrav. države in Kanado \$0.50	Za Člone in Chicago je \$0.50
1 tednik in..... 4.00	1 tednik in..... 4.00
2 tednika in..... 3.50	2 tednika in..... 3.50
3 tednike in..... 3.00	3 tednike in..... 3.00
4 tednike in..... 2.50	4 tednike in..... 2.50
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in..... nič